

Задніченко С. І. - заступник начальника організаційно-аналітичного управління - начальник відділу поточного та стратегічного планування ДООЗОР Національної поліції, здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Завданням кожного службовця є неупереджене виконання своїх службових обов'язків, беззаперечне дотримання норм законів, що визначають порядок походження служби, є пріоритетними для нього під час прийняття рішення про вступ на публічну службу. Ураховуючи те, що в кожного з нас є близькі та родичі, на службі неодмінно будуть виникати такі ситуації, коли незалежно від бажання службовця вони можуть бути розцінені як конфлікт між особистими інтересами та інтересами служби. А тому єдиним правильним буде рішення про використання свого службового становища лише в межах закону.

Конфлікт інтересів - це суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень це поняття визначено в [абзаці четвертому ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»](#).

Потенційний конфлікт інтересів - наявність в особи приватного інтересу у сфері, у якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Реальний конфлікт інтересів - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість

прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Саме наявність чи відсутність в особі приватного інтересу до вирішення певного питання здебільшого буде індикатором, що свідчатиме про конфлікт інтересів у особи. Наявність конфлікту інтересів не обов'язково призводить до фактів корупції, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є фактично їх передумовою. Визначення змісту зазначеного поняття має важливе значення для правильного добору заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів.

Зміст цього питання визначають такі дві обов'язкові ознаки: 1) конфлікт інтересів - це суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями; 2) наявність конфлікту інтересів може негативно вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих особі службових повноважень.

Про конфлікт інтересів може йтися не лише тоді, коли зазначена суперечність вже фактично вплинула на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень (учинення або невчинення дій), а й тоді, коли вона потенційно може вплинути на них.

З огляду на зазначене визначення поняття «конфлікт інтересів», особистий інтерес може мати як майновий, так і немайновий характер. Особистими інтересами (лат. *interesse* - мати значення) Закон України «Про правила етичної поведінки» називає будь-які інтереси особи, зумовлені родинними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з іншими особами, у тому числі особисті майнові та немайнові інтереси, а також ті, що виникають у зв'язку з діяльністю особи, не пов'язаною з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, у громадських, релігійних чи інших організаціях. Майновий інтерес - інтерес щодо збереження або збільшення обсягу, якості нерухомого та рухомого майна особи чи близьких їй осіб. Немайновий інтерес - інтерес, спрямований на задоволення особистих фізичних (біологічних), духовних, моральних, культурних, соціальних чи інших нематеріальних потреб.

Приховування особою наявного приватного інтересу вже вважають порушенням службової дисципліни, що потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції.

До того ж, конфлікт інтересів наявний також тоді, коли йдеться про суперечність особистого інтересу близької особи посадовця з його службовими повноваженнями. Близькі особи - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції», в тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Безпосереднє підпорядкування - відносини

прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, зокрема через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням.

Конфлікти інтересів завжди є небезпечними з позиції антикорупційного Закону, оскільки в посадовців може виникнути спокуса використання своїх повноважень при вирішенні ситуацій та можливості отримання за це матеріальної чи іншої вигоди. Тому, антикорупційним Законом і впроваджено інститут конфлікту інтересів. Загалом таке поняття, як «конфлікт інтересів», є оцінним, адже неможливо чітко визначити коло всіх тих особистих інтересів службовця та тих ситуацій, за яких вони будуть суперечити інтересам служби. Зазвичай до конфлікту інтересів належать ситуації, коли публічний посадовець приймає на службі рішення чи вчиняє офіційні дії з питань, що будь-яким чином стосуються його родичів чи близьких осіб. Також зацікавленими сторонами в цьому разі можуть бути і суб'єкти господарювання, з якими цей посадовець напередодні вступу на державну службу перебував, наприклад, у трудових правовідносинах.

Дещо конкретизує питання попередження конфлікту інтересів [ст. 15 Закону України «Про правила етичної поведінки»](#), відповідно до якої особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: 1) незважаючи на особисті інтереси, вживають вичерпних заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а також не допускають вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності; 2) не можуть прямо чи опосередковано спонукати в будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб.

Урегулювання конфлікту інтересів у разі його виникнення ґрунтується на принципах: верховенства права; законності; невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; забезпечення відновлення порушених прав та законних інтересів, відшкодування збитків і шкоди, завданих корупційними правопорушеннями. У ст. 14 антикорупційного Закону зазначено, що посадовці зобов'язані: уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів; повідомляти невідкладно безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів. Антикорупційний Закон не регламентує, у якій саме формі підлеглий повинен повідомити безпосереднього керівника про виникнення конфлікту інтересів - в усній чи письмовій. Проте в таких випадках для розмежування відповідальності підлеглий має надати керівникові письмове повідомлення. Керівник зобов'язаний буде прийняти рішення про відсторонення підлеглого, у якого виник конфлікт інтересів, від вирішення відповідного питання.